

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3193/2022
14.12.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у правној ствари тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Миро Делевић, адвокат из ..., против туженог Дома здравља Приштина, са привременим седиштем Грачаница, кога заступа Државно правобранилаштво, ради поништаја решења о престанку радног односа, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 2033/2021 од 15.06.2021. године, у седници већа одржаној дана 14.12.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 2033/2021 од 15.06.2021. године и пресуда Основног суда у Лесковцу П1 635/2018 од 03.02.2021. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лесковцу П1 635/18 од 03.02.2021. године, усвојен је тужбени захтев, па је поништено решење туженог о престанку радног односа број .. од 28.12.2015. године и обавезан је тужени да тужиљу врати на радно место које одговара степену и врсти њене стручне спреме и обавезан је тужени да тужиљи накнади трошкове поступка у износу од 80.250,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 2033/2021 од 15.06.2021. године, одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне другостепене пресуде тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20) Врховни суд је установио да је ревизија туженог основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревидент се позива на битне повреде одредаба парничног поступка учињене пред другостепеним судом, а у ревизији не наводи које су то битне повреде одредаба парничног поступка учињене пред другостепеним судом.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била у радном односу на неодређено време код туженог, на радном месту ... у РЈ ... а након престанка ратних дејстава 1999. године, тужени је преместио своје седиште у Грачаницу, тако да је због смањеног обима посла, већина запослених укључујући и тужилу, престала са фактичким радом. Све време до 29.12.2015. године, тужила је примила накнаду одређену Закључком Владе Републике Србије, када јој је решењем туженог отказан уговор о раду због престанка потребе за њеним радом. Од стране Министарства здравља Републике Србије дана 22.11.2013. године, упућен је допис директору туженог са кадровсим планом за 2013. и 2014. годину којим је констатовано да од укупно 284 запослених туженог, Републички фонд ће до 31.05.2014. године финансирати минималну накнаду за 273 запослених у складу са Закључком Владе Републике Србије од 26.08.2010. године. Закључком Владе Републике Србије од 02.10.2015. године дата је сагласност да здравствене установе из Уредбе о плану мреже здравствених установа са подручја Косова и Метохије у циљу решавања вишегодишњег проблема у погледу кадровске обезбеђености и рационализације запослених у тим здравственим установама, у року од 30 дана од доношења закључка утврде број запослених за чијим радом је престала потреба. У тачки 2. се препоручује да се у року од седам дана од дана истека рока из тачке 1. доставе Министарству здравља подаци о броју запослених за чијим радом је престала потреба. Тужени је дана 27.10.2015. године донео Одлуку о увођењу економских и организационих промена, дана 28.10.2015. године Одлуку о измени Правилника организације и систематизације послова, дана 09.11.2015. године Одлуку о покретању поступка решавања вишка запослених са образложењем да не постоји потреба за кадром који чине радно неангажовани запослени, а дана 10.11.2015. године Програм решавања вишка запослених. Службеним белешкама овлашћеног радника су констатовани датуми објављивања ових аката на огласној табли туженог. На основу тако спроведеног поступка и ускладу са условима и општим актима тужени је донео оспорено решење. Тужила сматра да је решење којим је престао радни однос незаконито јер није испоштована законска процедура око одређивања вишка запослених у складу са важећим Законом о раду. Тужени наводи да је процедура проглашавања технолошким вишком радно неангажованих запослених спроведена према одредбама Закона о раду и сагласно општим актима на једини могући начин, имајући у виду специфичност категорије запослених који су проглашени технолошким вишком, јер се ради о радно неангажованим радницима према којима нису могли бити примењени одговарајући критеријуми као за запослене који раде.

Првостепени суд налази да је у конкретној ситуацији дошло до смањења броја извршилаца у Дому здравља Приштина РЈ ..., радно место ... и то за шест извршилачких места, што недвосмислено произлази из Одлуке о измени правилника о организацији и систематизацији послова број 653/Г од 25.11.2014. године и из Одлуке о покретању поступка решавања вишка запослених од 09.11.2011. године при чему је једини критеријум за утврђивање вишка запослених коришћен статус радне неангажованости. Код тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд налази да наведени критеријум као једини и основан у односу на запослене чији статус је утврђен без кривице запосленог, није могао бити коришћен без примене других критеријума за утврђење вишка запослених, јер је неприменљив у односу на све запослене код послодавца, а нарочито када долази до смањења извршилаца на конкретном радном месту, што је случај у конкретној правној ствари кад треба утврдити ко од више извршилаца у конкуренцији за одређене послове представља вишак. Имајући у виду да је тужилца била у радном односу на неодређено време од 01.11.1996.године, при чему је послодавац то потврдио закључењем још једног уговора о раду на неодређено време дана 20.04.2012. године, док је тужилца била у статусу радно неангажованог радника, који је отказан оспореним решењем, првостепени суд налази да тужени сем разлога који се тичу статуса тужилце, није у решењу понудио разлоге везане за радну способност, резултате рада, породично и имовно стање тужилце и других запослених на истом радном месту, нити друге разлоге на основу којих је донета одлука. У прилог истог, првостепени суд наводи да је Кадровским планом за Дом здравља Приштина - Грачаница утврђено 273 запослених који нису радно ангажовани док је Програмом решавања вишка запослених, у члану 6. и 7. утврђен технолошки вишак од 239 запослених од укупно 498 запослених, а у члану 5. се утврђује да 273 запослена нису радно ангажовани запослени. Сходно томе, првостепени суд налази да нису сви радно неангажовани запослени проглашени технолошким вишком, а у ниједном акту послодавац није навео на који начин је и из ког разлога начињен избор ни међу запосленима радно неангажованим, који ће од њих бити проглашен технолошким вишком. Првостепени суд је става да је оспорено решење незаконито из разлога што диспозитивом истог није прецизно одређено да ли се тужилца запосленој на радном месту ... отказује уговор о раду због смањења обима посла или због престанка потребе за ..., јер се у исто време као отказни разлог не може корисити и смањење броја извршилаца на радном месту и укидање радног места. Такође, првостепени суд налази да предметно решење о отказу уговора о раду не садржи образложење на околности да ли је послодавац приликом доношења Програма решавања вишка запослених поступао у смислу члана 155. и члана 156. Закона о раду, односно да ли је предлог програма доставио репрезентативном синдикату и републичкој организацији надлежној за запошљавање и да ли је репрезентативни синдикат доставио мишљење на предлог програма, а републичка организација за запошљавање предлог мера у циљу да се спречи или смањи број отказа уговора о раду, односно обезбеди преквалификација, доквалификација, самозапошљавање и друге мере и ново запошљавање вишка запослених.

Наведене закључке прихвата и другостепени суд.

Ценећи наводе туженог као ревидента, Врховни суд налази да се закључак нижестепених судова, за сада, не може прихватити као правилан, јер за правилну примену материјалног права нису расправљене све правно-релевантне чињенице.

Тужиља, АА из ... била је у радном односу код Дома здравља Приштина почев од 01.11.1996. године до 31.12.2015. године у радној јединици ... на радном месту Током 1999. године је са својом породицом због ратних дешавања напустила територију Аутономне покрајине КиМ од 1999. године са пресељењем престала је да обавља фактички рад код туженог. Закључком Владе Републике Србије – Кабинет председника комитета за сарадњу са цивилном мисијом УН 03 број 80/16 од 25.01.2000. године прецизирано је да сви запослени у државним органима, покрајинским органима, органима локалне самоуправе, јавним предузећима чији је основач Република и установама у области здравства, просвете и другим јавним службама са подручја АП КиМ задржавају статус запослених у тим органима, предузећима и установама. Запосленим који не раде, а живе ван територије КиМ припадала је плата од 80%, односно 100% који су остали на територији КиМ, а не раде. Закључком Владе Републике Србије од 17.07.2013. године запосленима који нису радно ангажовани одређена је накнада зараде од 4.600,00 динара, односно увећана 30% ако живе на територији КиМ. Закључком Владе Републике Србије 05 број 120-335/2007 запосленима који нису радно ангажовани увећана је накнада зараде и износи 8.526,00 РСД односно од наведеног износа увећана је за 30% за запослене који живе на територији КиМ. Тужиља после 1999. године није живела на територији КиМ, имала је статус радно неангажоване и примала је накнада у складу са Закључком Владе Републике Србије.

Решењем о отказу уговора о раду од 28.12.2015. године које је донето на основу члана 192. и 193. а у вези члана 179. став 5. тачка 1. и члана 185. и 186. Закона о раду и члана 111. Посебног колективног уговора за здравствене установе чији је оснивач Република Србија – Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, у складу са Програмом решавања вишка запослених од 10.11. запосленој АА је на пословима ... отказан уговор о раду од 20.04.2012. године због смањења обима посла, односно престанка потребе за ... у РЈ ..., Дом здравља Приштина. Запосленој је престао радни однос 31.12.2015. године и пре достављања решења исплаћена јој је отпремнина у износу од 179.146,00 РСД.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да су економске промене нужно условиле организационе промене које се огледају у престанку потреба за обављање послова. Конкретна ситуација туженог је била да нема сопствених средстава којима би исплаћивао накнаде зараде, а кадровским планом је утврђен број запослених на неодређено време који обављају послове за потребе обавезног здравственог осигурања на основу уговора са Републичким фондом за здравствено осигурање, као и смањење просторних капацитета са којим је располагао пре јуна 1999. године. У ситуацији када тужиља фактички није радила од 1999. године до 2015. године, као и сви радно неангажовани запослени тужени је у доношењу решења о престанку радног односа пошао од јединог критеријума, а то је радна неангажованост, јер је оценио да све остале критеријуме који се примењују код радно ангажованих није могуће применити.

Другостепени суд прихвата разлоге које је дао првостепени суд да тужени није законито спровео поступак проглашења технолошким вишком категорије радно неангажованих позивајући се на одредбе члана 153., 154. и 155. Закона о раду. Другостепени суд наводи да тужени није поступао према својој законској обавези да у сарадњи са репрезентативним синдикатом запослених и Републичком организацијом за запошљавање, предузме одговарајуће мере за ново запошљавање вишка запослених, као и да се из отказног акта не може поуздано утврдити да ли је тужена проглашена вишком због смањења броја извршилаца на радном месту или због укидања тог радног места. Тужени је истицао да није имао и нема организовани синдикат јер није било захтева репрезентативних синдиката за организацију и из наведених разлога тужени није доставио предлог програма решавања вишка запослених Националној служби за запошљавање ради добијања мишљења на исти.

У побијаној одлуци нема података да ли је синдикат био уопште организован у време доношења спорног решења о престанку радног односа тужиљи. Поред тога, у побијаној другостепеној пресуди се не наводи нити цени да ли је уопште неко од радно неангажованих задржан на послу, конкретно на радном месту ... и колико је извршилаца предвиђено Правилником о систематизацији за конкретно место Уколико је неко од радно неангажованих лица након организационих промена остао на послу, односно није проглашен технолошким вишком, по мишљењу ревизијског суда у том случају би се могао прихватити закључак да су се у односу на тужиљу морали узети у обзир и неки други критеријуми код одлучивања о престанку радног односа.

Како је побијана другостепена одлука донета погрешном применом материјалног права, а да чињенично стање није потпуно утврђено, Врховни суд је применом одредби члана 416 Закона о парничном поступку укинуо нижестепене пресуде и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење. У поновном поступку утврдиће се све релевантне чињенице за одлуку у складу са примедбама изнетим у овом решењу и донети нова одлука о тужбеном затхеву.

**Председник већа - судија
Бранко Станић с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**